

N:o 74.

Uppläst och godkänd af Första Kammaren den 7 maj 1901.
— — — — Andra Kammaren den 7 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående beviljande af anslag för understödjande medelst lån af enskilda jernvägsanläggningar.

(Statsutskottets utlåtande n:o 47.)

Till Konungen.

Inom Riksdagen hafva särskilda förslag blifvit väckta om anvisande af medel för understödjande af enskilda jernvägsanläggningar.

På sätt af förslagsställarne erinrats, utgår med innevarande år den period, för hvilken 1896 års Riksdag beviljat anslag till understödjande af enskilda jernvägsanläggningar. Då behofvet af ökade jernvägskommunikationer i vårt land fortfarande gör sig gällande, torde staten icke nu böra upphöra att befrämja den enskilda företagsamheten för åstadkommande af sådana förbindelser. I afseende å sättet för understöds meddelande har giltigt skäl ej syns förefinnas att frångå det förfaringssätt, som Riksdagen nu sedan trettio år tillbaka iakttagit, nemligen att till Eders Kongl. Maj:ts förfogande för en tid af fem år ställa ett bestämdt anslag att i enlighet med af Riksdagen meddelade vilkor utgå såsom lån till nya jernvägsanläggningar. Sådant låneunderstöd får enligt gällande bestämmelser uppgå till högst hälften af den beräknade anläggningskostnaden och bör detsamma enligt Riksdagens mening

fortfarande på sådant sätt begränsas. Jemväl öfriga villkor för utlemnande och tillgodonjutande af ifrågavarande understöd har Riksdagen ansett böra bibehållas för den nya fonden.

Hvad angår länefondens belopp, bör vid dess bestämmande ej endast tagas i betraktande de anspråk, som kunna antagas blifva ställda på lån från fonden, utan ock behörigt afseende fästas dervid, att icke i följd af uppmuntran från statens sida det enskilda jernvägsbyggandet alltför mycket forceras. Uppenbart är, att i den mån staten anslår medel att på förmånliga villkor utlemnas såsom lån till enskilda jernvägsanläggningar, framkallas ock ansträngningar från kommuner och enskilde för att uppbringa motsvarande belopp och sålunda komma i åtnjutande af statslån för utförande af de jernvägsföretag, hvaraf de hafva intresse. Jemte det att betydande kapital sålunda bindes, är ock att märka, hurusom till dylika företag dragas arbetskrafter från jordbruk och näringar. I betraktande häraf hafva särskildt de nuvarande ekonomiska förhållandena synts böra mana till stor försigtighet; och skulle hänsyn tagas allenast till den nuvarande ställningen, borde enligt Riksdagens mening fonden begränsas till fem millioner kronor eller samma belopp, hvartill densamma för en hvar af de tre femårsperioder, som närmast föregått den nuvarande, varit bestämd. Då emellertid ifrågavarande fond skall vara att disponera under en följd af år och sålunda icke bör bestämmas endast efter de mindre gynsamina omständigheter, som nu föreligga, har Riksdagen — med tanken fäst jemväl dervid, att fonden bör sättas till så stort belopp, att under perioden ytterligare anspråk på låneanslag för enskilda jernvägsanläggningar icke skola behöfva till Riksdagen framställas — funnit sig hafva skäl att nu för ändamålet bevilja 7,500,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har Riksdagen till låneunderstöd för enskilda jernvägar beviljat och ställt till Eders Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af 7,500,000 kronor, att utgå under fem år från och med år 1902 med 1,500,000 kronor årligen, dock så, att belopp, som ej blifvit till utgående under ett af dessa år anvisadt, må för ett efterföljande år af samma femårsperiod disponeras, egande Eders Kongl. Maj:t att å detta anslag till understödjande af nya, ännu ej påbörjade enskilda jernvägsanläggningar anvisa af Eders Kongl. Maj:t beviljade understödsbelopp, att utgå i enlighet med följande villkor och bestämmelser:

1:o) att kostnadsförslag och arbetsplan fastställas af Eders Kongl. Maj:t, som ock närmare bestämmer de ställen, hvilka jernväg skall beröra, varande det sökande bolaget skyldigt att godtgöra de särskilda kostnaderna för möjligen erforderliga kontrollundersökningar, besigt-

ningar, extra biträdens användande med mera dylikt, hvilka kunna af kostnadsförslaget och arbetsplanens granskning föranledas;

2:o) att det lånesökande bolaget, för att kunna erhålla statsunderstöd, skall vara skyldigt hos Eders Kongl. Maj:t styrka, att det förfogar öfver ett kapital, som jemte statslånet är fullt tillräckligt till jernvägsanläggningens utförande, på sätt arbetsplan och kostnadsförslag innehålla, och hvaraf minst så stor del, som motsvarar hälften af den beräknade anläggningskostnaden, bör utgöras af inbetaladt eller tecknadt aktiebelopp eller eljest utan återbetalningsskyldighet lemnadt tillskott till jernvägsanläggningens utförande;

3:o) att låneunderstödet må utgöra högst hälften af anläggningskostnaden efter det fastställda kostnadsförslaget samt lyftas i mån af arbetets fortgång på sätt och å tider, som Eders Kongl. Maj:t bestämmer, dock med iakttagande deraf, att inbetalningarna å den del af anläggningskapitalet, som bör utgöras af aktiekapital eller eljest utan återbetalningsskyldighet lemnadt tillskott, skola ske i förhållande till de andelar af lånesumman, som lyftas, och före lyftningen af dessa låneandelar; skolande härjemte en tiondedel af den beviljade låneförsträckningen innestå, till dess besigtning af jernvägsanläggningen blifvit i öfverensstämmelse med § 2 mom. 2 af kungörelsen den 11 december 1874, angående ordningen för afsyning och besigtning af enskilda jernvägar och deras upplåtande för allmän trafik, förrättad och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat tillstånd till banans öppnande för allmän trafik;

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitetet först godtgöres ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Eders Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; skolande beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, till staten inbetalas, sedan genom de stadgade annuitetsliqviderna all öflig ränta, med hvilken anstånd icke beviljats, blifvit gulden och kapitalet godtgjort, så att efter nämnda tids förlopp med annuitetens erläggande fortfares så länge, till dess äfven beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd medgifvits, blifvit till staten inbetaladt; och

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Eders Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad;

5:o) att jernvägsanläggningen med alla dertill hörande byggnader och materiel, äfvensom all bolagets öfriga egendom, skall utgöra säkerhet för den af staten lemnade försträckning, och staten till säkerhet för sin fordrans utbekommande erhålla inteckning med förmånsrätt framför hvarje annan fordran i den jernväg, för hvars anläggning den ifrågasvarande försträckningen beviljats; börande ej mindre, såsom vilkor för statslånets erhållande och tillgodonjutande, i bolagsordningen intagas stadgande om bolagets skyldighet att till säkerhet för statens fordran inteckna bolagets jernväg med förmånsrätt för samma fordran framför hvarje annan fordran hos bolaget, än ock en tredjedel af det beviljade statslånet innestå, till dess inteckning med ofvan stadgad förmånsrätt i bolagets jernväg meddelats för förut lyftade andelar af lånet; hvarjemte ofvanberörda sista tredjedel ej må utbekommas, förrän inteckning för dess belopp med förmånsrätt framför hvarje annan fordran än statens blifvit i bolagets jernväg behörigen meddelad;

6:o) att Eders Kongl. Maj:t skall insätta en med särskild instruktion försedd ledamot i direktionen för hvarje jernvägsbolag, som innehar lån af staten, och utse en revisor att deltaga uti granskningen af bolagets förvaltning och räkenskaper, samt att arfvode till sålunda utsedd direktör och revisor skall bekostas af bolaget;

7:o) att hvarje jernvägsbolag, som erhållit statsunderstöd, skall vara skyldigt underkasta sig såväl de bestämmelser i fråga om samtrafik, hvilka Eders Kongl. Maj:t kan finna godt för bolaget bestämma, som ock i öfrigt alla de vilkor och kontroller, som af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga och nödiga; samt

8:o) att hvarje sådant bolag, som nyss är nämndt, må, då Eders Kongl. Maj:t så pröfvar lämpligt, dels utan kostnad eller årlig ersättning undfå upplåtelse af den för jernvägsanläggningen erforderliga, kronan tillhöriga mark, som står under dess omedelbara disposition, hvaremot, när fråga är om boställsjord eller annan åt enskild person med åborätt eller annorledes upplåten kronojord, ersättning därför af bolaget bör lemnas i enlighet med gällande expropriationslag, dels ock kostnadsfritt begagna sådana å kronans egor belägna kalk- och stenbrott jemte grustäppter, som kunna vara disponibla.

Stockholm den 7 maj 1901.

Med undersätlig vördnad.